

Sygn. akt IV CSKP 117/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa P. spółki akcyjnej z siedzibą w G.

przeciwko K.C. i M.C.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 5 listopada 2021 r.,

skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 10 maja 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z weksla wydanym w dniu 26 czerwca 2015 r. (I Nc (...)), uzupełnionym nakazem zapłaty uzupełniającym z dnia 11 sierpnia 2015 r., Sąd Okręgowy w G. zobowiązał pozwanych K.C. i M.C.

solidarnie do zapłaty na rzecz powoda T. [...] sp. z o.o. sp. komandytowo-akcyjnej z siedzibą w G. kwoty 246.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 29 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania. Po rozpoznaniu zarzutów pozwanych, Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 5 maja 2016 r. uchylił w całości opisany nakaz zapłaty i oddalił powództwo. Wskutek apelacji powoda, Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2017 r. uchylił powyższy wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w G. do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 24 maja 2018 r. utrzymał oba opisane wyżej nakazy w mocy w całości oraz orzekł o kosztach postępowania. Ustalił, że w dniu 17 czerwca 2011 r. K.C., prowadzący jednoosobową rejestrowaną działalność gospodarczą pod firmą P.H.U.- K. zawarł z powodem na okres 36 miesięcy umowę leasingu operacyjnego, której przedmiotem był ciągnik siodłowy M. o wartości 200.000 zł. kupiony przez powoda w dniu 17 czerwca 2011 r. od wskazanego przez pozwanego sprzedawcy D.D., prowadzącego działalność gospodarczą w branży sprzedaży pojazdów. Treść umowy leasingu została ustalona z uwzględnieniem obowiązujących u powoda ogólnych warunków umowy leasingu operacyjnego (OWULO). Stosownie do § 2 umowy, pozwany zobowiązał się ustanowić na rzecz powoda przed zawarciem umowy sprzedaży zabezpieczenie w postaci weksla własnego *in blanco* poręczanego przez żonę M.C.. Zgodnie z § 4 umowy, z momentem zawarcia umowy sprzedaży przedmiotu leasingu, K.C. udzielił powodowi jako finansującemu poręczenia za wszelkie ewentualne zobowiązania pieniężne dostawcy przedmiotu leasingu wobec powoda, mogące wynikać z umowy sprzedaży przedmiotu leasingu lub z nią związane lub mogące powstać w związku z rozwiązaniem tej umowy, w szczególności w trybie wypowiedzenia lub odstąpienia. Poręczenie zostało udzielone do wysokości wskazanej w umowie leasingu wartości przedmiotu leasingu brutto na okres 36 miesięcy od dnia zawarcia umowy sprzedaży ciągnika M.. Powód zawarł z C. S.A. V. z siedzibą w W. umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, umowę autocasco oraz następstw nieszczęśliwych wypadków obejmującą przedmiot leasingu. W dniu 30 czerwca 2011 r. powód, pozwany oraz dostawca ciągnika D.D. podpisali protokół odbioru przedmiotu leasingu przez K.C., stwierdzający, że

ciągnik siodłowy jest zgodny z zamówieniem, został zbadany i uznany za dostarczony w całości. Przedmiot leasingu oraz dokumenty pojazdu zostały skradzione przez nieznanych sprawców w nocy 9 września 2011 r., o czym pozwany poinformował niezwłocznie powoda, ubezpieczyciela oraz policję. Postanowieniem z dnia 31 października 2011 r. Prokuratura Rejonowa w K. umorzyła śledztwo w sprawie kradzieży opisanego pojazdu wskutek niewykrycia jej sprawców. W dniu 14 marca 2012 r. pozwany otrzymał drogą elektroniczną od powoda informację, że ze względu na kradzież ciągnika umowa jego leasingu wygaśa (§ 10 ogólnych warunków umowy leasingu operacyjnego). Pismem z dnia 18 lipca 2013 r. C. S.A. z siedzibą w W. zawiadomiło powoda o wadze prawnej rzeczy będącej przedmiotem leasingu, polegającej na tym, że ciągnik siodłowy o tych samych numerach fabrycznych jest zarejestrowany w Niemczech, tam się znajduje i nigdy nie był przedmiotem obrotu prawnego z Polską. Ubezpieczyciel odmówił w związku z tym wypłaty odszkodowania na rzecz powoda.

Pismem z dnia 5 lutego 2014 r. powód poinformował pozwanego o wygaśnięciu umowy leasingu ciągnika z dniem 30 września 2011 r. - na podstawie § 10 ust 1 OWULO, poinformował pozwanego, że na dzień wygaśnięcia umowy kwota zdyskontowania wynosiła 134.257,79 zł netto oraz wezwał pozwanego do uiszczenia tej należności na rachunek bankowy powoda w terminie 7 dni. Pismem z dnia 5 lutego 2014 r., powód poinformował pozwanego, na podstawie § 4 umowy leasingu, o odstąpieniu od umowy sprzedaży ciągnika zawartej z dostawcą D.D.. Oświadczenie powoda z dnia 5 lutego 2014 r. o odstąpieniu od umowy sprzedaży ciągnika zostało doręczone D.D. w dniu 10 lutego 2014 r. Pismem z dnia 7 lutego 2014 r., doręczonym w dniu 17 lutego 2014 r., D.D. został wezwany do uiszczenia na rzecz powoda zapłaconej ceny sprzedaży w kwocie 246.000 zł. W dniu 10 lutego 2014 r. pozwany jako poręczyciel zobowiązania D.D. z tytułu umowy sprzedaży pojazdu otrzymał wezwanie do uiszczenia tej kwoty na rachunek bankowy powoda w terminie 7 dni od daty doręczenia. Pismem z dnia 17 lutego 2014 r. pozwany odmówił zapłaty, kwestionując roszczenie powoda co do zasady i wysokości, a następnie w dniu 11 lutego 2015 r. wytoczył powództwo przeciwko finansującemu o zwrot kwoty

140.669,80 zł z tytułu należnej opłaty wstępnej oraz rat leasingowych wynikających z umowy leasingu.

Opierając się na tych ustaleniach faktycznych, Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie. Nie podzielił podniesionego przez pozwanych zarzutu przedawnienia roszczenia dochodzonego pozwem na podstawie prawidłowo - zgodnie z deklaracją wekslową - wypełnionego weksla.

Wyrokiem z dnia 10 maja 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) zmienił - wskutek apelacji pozwanych - zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że uchylił oba nakazy zapłaty i oddalił powództwo.

W skardze kasacyjnej strona powodowa zarzuciła naruszenie art. 709⁸ § 4 k.c.; art. 709⁸ § 4 k.c. w zw. z art. 58 § 1 k.c.; 876 § 1 k.c. w zw. z art. 879 k.c. oraz art. 881 k.c.; art. 5 k.c.; art. 120 § 1 k.c. w zw. z art. 118 k.c. i art. 881 k.c. w zw. z art. 10 prawa wekslowego; art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 10 prawa wekslowego; art. 32 ust. 1 i 2 prawa wekslowego. Wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy przez oddalenie w całości apelacji pozwanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z wiążących Sąd Najwyższy przy rozpoznaniu skargi kasacyjnej ustaleń faktycznych (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) wynika, że oprócz umowy leasingu pojazdu Mercedes, powód zawarł z pozwanym odrębną umowę poręczenia, na podstawie której K.C. poręczył za wszelkie zobowiązania pieniężne sprzedawcy pojazdu D.D. wobec powoda jako nabywcy, mogące wynikać z umowy sprzedaży samochodu, w tym mogące powstać w związku z odstąpieniem powoda od umowy sprzedaży tego samochodu. Poręczenie zostało udzielone przez pozwanego do wysokości wskazanej w umowie wartości przedmiotu leasingu na okres 36 miesięcy, a zatem na okres do dnia 17 czerwca 2014 r. Powoda z pozwanym łączyły zatem dwa stosunki zobowiązaniowe - jeden wynikający z umowy leasingu ciągnika siodłowego i drugi wynikający z umowy poręczenia zobowiązania sprzedawcy wobec powoda jako nabywcy tego ciągnika. Z materiału sprawy, w tym z treści deklaracji wekslowej wynika, że weksel, stanowiący podstawę powództwa nakazowego w tej sprawie, wystawiony przez pozwanego i poręczony przez

pozwaną, zabezpieczał roszczenia powoda z tytułu opisanych wyżej stosunków prawnych łączących strony - umowy leasingu oraz umowy poręczenia.

Roszczenie o zapłatę kwoty 246 000 zł. objęte pozwem wynika z umowy poręczenia przez pozwanego K.C. zobowiązania D.D. do zwrotu na rzecz powoda jako nabywcy uiszczonej przez niego ceny, powstałego w wyniku odstąpienia przez nabywcę od umowy sprzedaży pojazdu z powodu jego wady prawnej. Stosownie do art. 876 § 1 k.c., przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał. Art. 879 § 1 k.c. przewiduje, że o zakresie zobowiązania poręczyciela rozstrzyga każdorazowy zakres zobowiązania dłużnika, zaś art. 881 k.c., że w braku odmiennego zastrzeżenia poręczyciel jest odpowiedzialny jak współdłużnik solidarny. Z ustaleń wynika, że po wygaśnięciu umowy leasingu z dniem 30 września 2011 r. z powodu utraty pojazdu w wyniku jego kradzieży, powód jako właściciel tego pojazdu, po uzyskaniu od ubezpieczyciela w dniu 18 lipca 2013 r. informacji o wadzie prawnej pojazdu, w terminie rocznym wskazanym w art. 576 § 1 k.c. w brzmieniu sprzed zmiany tego przepisu z dniem 25 grudnia 2014 r., złożył sprzedawcy tego pojazdu D.D. pisemne oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży oraz wezwał dłużnika D.D. do zwrotu zapłaconej ceny. Powód zawiadomił o powyższym także pozwanego K.C. jako poręczyciela długu sprzedawcy i wezwał go do jego zapłaty jako współdłużnika solidarnego. Doręczenie sprzedawcy oświadczenia powoda o odstąpieniu od umowy sprzedaży pojazdu, zawiadomienie pozwanego jako poręczyciela o odstąpieniu od umowy sprzedaży oraz wezwanie dłużnika D.D. i poręczyciela K.C. do zapłaty uiszczonej ceny nabycia pojazdu, nastąpiło w lutym 2014 r., a zatem w toku trzyletniego okresu, w którym powoda i pozwanego wiązała umowa poręczenia zobowiązania D.D. wobec powoda.

Oceniając te czynności powoda, Sąd Apelacyjny uznał je za bezskuteczne wobec pozwanego K.C. na podstawie art. 709⁸ § 4 k.c., stanowiącego, że korzystający może żądać odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, jeżeli uprawnienie finansującego do odstąpienia wynika z przepisów prawa lub umowy ze zbywcą. Bez zgłoszenia żądania przez korzystającego finansujący nie może odstąpić od umowy ze zbywcą z powodu wad

rzeczy. Sąd drugiej instancji podniósł, że K.C. nie zgłosił żądania odstąpienia przez powoda od umowy sprzedaży pojazdu z wadą prawną, a zatem ta czynność odstąpienia działana przez powoda była bezskuteczna, nie spowodowała powstania wierzytelności powoda o zwrot ceny wobec dłużnika D.D. oraz pozwanego jako poręczyciela. Sąd argumentował dalej, że w świetle bezwzględnie obowiązującego art. 709⁸ § 4 k.c., odstąpienie przez finansującego od umowy, bez zgłoszenia tego żądania przez korzystającego, jest bezskuteczne w stosunku wewnętrznym między korzystającym a finansującym, a czynność prawna odstąpienia od umowy sprzedaży bezwzględnie nieważna. W kontekście tego rozumowania należy podzielić kasacyjny zarzut naruszenia art. 709⁸ § 4 k.c., albowiem w stanie faktycznym ten przepis nie znajduje zastosowania. Przytoczona regulacja ma na celu zabezpieczenie interesów leasingobiorcy w czasie trwania umowy leasingu, gdy korzysta on z przedmiotu leasingu, który okazuje się wadliwy. Pozostawia korzystającemu decyzję, czy nadal korzystać z przedmiotu leasingu mimo jego wad, ponosząc na rzecz finansującego świadczenia wynikające z umowy leasingu czy też wnieść o wykorzystanie przez finansującego przysługującego właścicielowi uprawnienia do odstąpienia od umowy sprzedaży wadliwej rzeczy. O tym, że takie czynności są możliwe tylko w okresie trwania umowy leasingu świadczy art. 709⁸ § 5 zd. 1 k.c. stanowiący, że w razie odstąpienia przez finansującego od umowy ze zbywcą z powodu wad rzeczy, umowa leasingu wygasa. Tymczasem w tej sprawie odstąpienie przez powoda od umowy sprzedaży ciągnika nastąpiło już po wygaśnięciu umowy leasingu wskutek utraty pojazdu w wyniku kradzieży, po uzyskaniu przez właściciela pojazdu, informacji o jego wadzie prawnej i w celu zaspokojenia interesu powoda jako właściciela pojazdu z wadą prawną przez stworzenie mu możliwości odzyskania uiszczonej ceny od zbywcy i poręczyciela.

Sąd Apelacyjny stwierdził także, że poręczenie stanowiło element umowy leasingu z dnia 17 czerwca 2011 r. (dodatkowe postanowienie umowne), a skoro umowa leasingu wygasła z dniem 30 września 2011 r. wskutek utraty pojazdu w wyniku kradzieży, to od tego dnia, zgodnie z art. 120 § 1 k.c., rozpoczął swój bieg trzyletni termin przedawnienia roszczeń powoda z tej umowy (art. 118 k.c. w brzmieniu sprzed jego zmiany) W ocenie Sądu Apelacyjnego, po upływie trzech

lat, z dniem 30 września 2014 r. przedawniły się wszystkie roszczenia powoda wobec pozwanych wskazane i zdefiniowane w umowie leasingowej. Weksel został wypełniony przez powoda dopiero w dniu 28 kwietnia 2015 r., a zatem już po upływie trzyletniego okresu przedawnienia wierzytelności ze stosunku podstawowego, co uzasadniało oddalenie powództwa zarówno przeciwko pozwanemu, jak i pozwanej jako poręczycielce weksla. W kontekście tego rozumowania Sądu zasadny jest kasacyjny zarzut naruszenia art. 120 § 1 k.c. w zw. z art. 118 k.c. oraz art. 881 k.c. przez uznanie, że bieg przedawnienia roszczeń powoda wobec pozwanego z tytułu umowy poręczenia zobowiązania D.D. rozpoczął się z chwilą wygaśnięcia umowy leasingu. Wbrew stanowisku Sądu, umowa poręczenia przez pozwanego zobowiązania zbywcy wobec powoda wynikającego z umowy sprzedaży pojazdu stanowiła odrębny od umowy leasingu, stosunek zobowiązaniowy rządzący się własnymi regułami wynikającymi z kodeksowej konstrukcji umowy poręczenia. Jak to już wyżej podniesiono, po kradzieży pojazdu i wygaśnięciu z tej przyczyny umowy leasingu z dniem 30 września 2011 r., powód dowiedział się w dniu 18 lipca 2013 r. o wadze prawnej samochodu i z tej przyczyny, dochowując rocznego terminu przewidzianego w art. 576 § 1 k.c. w brzmieniu sprzed zmiany tego przepisu z dniem 25 grudnia 2014 r., złożył sprzedawcy D.D. w lutym 2014 r. oświadczenie o odstąpieniu od umowy sprzedaży pojazdu z powodu wady prawnej rzeczy sprzedanej i wezwał zbywcę do zwrotu uiszczonej ceny, zawiadamiając o powyższym pozwanego K.C. jako poręczyciela i wzywając także jego do spełnienia świadczenia z tytułu zwrotu ceny jako współdłużnika solidarnego. Doręczenie sprzedawcy oświadczenia powoda o odstąpieniu od umowy sprzedaży pojazdu, zawiadomienie pozwanego jako poręczyciela o odstąpieniu od umowy sprzedaży oraz wezwanie dłużnika D.D. i poręczyciela K.C. do zapłaty uiszczonej ceny nabycia pojazdu nastąpiło w toku trzyletniego okresu, w którym powoda i pozwanego wiązała umowa poręczenia zobowiązania D.D. wobec powoda. K.C. otrzymał od powoda wezwanie do zapłaty poręczonego świadczenia sprzedawcy w dniu 10 lutego 2014 r. i od tego dnia rozpoczął swój bieg trzyletni okres przedawnienia roszczenia powoda wobec pozwanego jako poręczyciela o zapłatę. Powód wypełnił wystawiony przez pozwanego i poręczony przez pozwaną weksel zabezpieczający to roszczenie w

kwietniu 2015 r, a zatem przed upływem opisanego wyżej okresu przedawnienia roszczenia z umowy poręczenia. Pozwana odpowiada za zobowiązanie wekslowe jako poręczycielka weksła stosownie do art. 32 prawa wekslowego. W tych okolicznościach zasadny jest kasacyjny zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 10 prawa wekslowego przez błędne uznanie przez Sąd Apelacyjny, że powód wypełnił weksel niezgodnie z deklaracją wekslową. Trzeba przy tym podkreślić, że ewentualne roszczenia powoda wobec pozwanego i pozwanego wobec powoda wynikające z umowy leasingu pojazdu są odrębnymi roszczeniami wynikającymi z innego stosunku zobowiązaniowego; odrębnymi od roszczeń powoda wobec zbywcy pojazdu D.D. i pozwanego jako poręczyciela wynikających z odstąpienia przez powoda od umowy sprzedaży pojazdu wskutek jego wady. Pozwanemu jako poręczycielowi służą wobec dłużnika D.D. uprawnienia wskazane w art. 518 § 1 pkt 1 k.c. z zastrzeżeniem przepisów normujących umowę poręczenia. W tym stanie rzeczy, wobec trafności podstaw kasacyjnych, orzeczono, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

jw